

פרוטוקול מס' 39

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ד', כ" בסיון תשל"ל - 24.6.70 - בשעה 8.30

נ כ ח ר

חברי הוועדה:
י. ש. כן-סאיר - היו"ר
ש. ז. אברמוב
א. אנקוריין
ר. ארזי
י. ארידור
ט. ביבי
ב. הלדי
ז. הרינג
ש. פרידמן
י. קורן
י. ה. קלינגהופר

מוזמנים:
א. ידין - מטעם משרד המשפטים
סר. ארן - מטעם משרד המשפטים
סר. ורהפטיג - מטעם משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: ר. מלחי
ר ש מ ר
ע. עצמון
א. סידר

1. חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה)
תשכ"ט-1969. (סעיפים 10, 11)

סדר-היום:

(290670)

פוח את הישיבה.

היו"ר י. ש. בן-טאיר:

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשכ"ט-1969
(נוסח לוועדה - 8.6.70)

סעיף 10:

היו"ר י. ש. בן-טאיר:
הדיון על סעיף זה החקיים בישיבה הקודמת. הדעה הכללית הייתה שלא צריך לכתוב את המלים "כשיעור הנזק" - כמו בחוברת הכחולה - מכיון שאי-אפשר לקבוע בדיוק את שיעור הנזק. טאיר, התעוררה השאלה אם המלים "עקב הפרה ותוצאותיה" מכסות את כל התוצאות, ואם פירוש המלים "ושהמפר..." היה עליו לראותו מראש" שהוא צריך היה לראות מראש גם את התוצאות.

ש. פרידמן:
התעוררה עוד שאלה: האם יש נזקים בדרגות שונות, והאם גם נזק מסוג ב' כלול במושג "תוצאותיה"?

היו"ר י. ש. בן-טאיר:
אם הנזק נגרם כתוצאה מהפרת החוזה, אע"פ שזו תוצאה רחוקה, יש לראותו כנזק אשר נגרם כתוצאה מהפרת החוזה. לאחרונה נתקבל כביית הלורדים פסק דין הפאמץ אותה גישה, כלומר, שתוצאות הפרת חוזה הן די מרחיקות לכת.

ש. ז. אברמוב:
מה מביעה המלה "ותוצאותיה"?

היו"ר י. ש. בן-טאיר:
מחקנו את המלה "כשיעור", אולם אנחנו רוצים בכל זאת להדגיש כי מדובר לא רק בנזק ישיר, אלא גם בתוצאות שיכולות להיווצר כתוצאה של הפרה.

ד"ר ורהפטיג הציע לפתוק את המלים "ראה אותו מראש", מכיון שלדעתו הן כלולות במלים "כתוצאה מסתברת של הפרה". אני מציע להשאיר את שני הביטויים.

ש. פרידמן:
עלולות להיות תוצאות שלא נוכל להבטיח אותן בנוסח שלפנינו, ונצטרך להזדקק לשיקול-דעת בית המשפט.

היו"ר י. ש. בן-טאיר:
ברור שבית המשפט יצטרך לפסוק.

ב. הלוי:
אני מציע לכתוב במקום "בעת גמירת החוזה" - "בעת כריתת החוזה", כדי להתאים זאת מבחינה לשונית להצעת חוק החוזים (חלק כללי).

הוחלט: לאשר את סעיף 10 עם התיקון - אם לא תהיה התנגדות לכך מצד היועצים המשפטיים - במקום המלים: "בעת גמירת החוזה" יבואו המלים: "בעת כריחת החוזה".

סעיף 11:

היו"ר י. ש. בן-טאיר: במקום המלים "ללא הוכחת נזק" שנחזרת הכחולה, מוצע כאן לכתוב את המלים: "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו". אינני מבין איך אפשר יהיה לקבוע את סכום ההפרש.

ב. הלוי: מה פירוש המלים "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו"? האם זו פיקציה משפטית, או רק הודאה של דיני ראיות?

היו"ר י. ש. בן-טאיר: הנפגע זכאי לפיצויים אפילו אם לא היה נזק.

א. אנטוריון: אני מציע לכתוב: "ללא צורך בהוכחה שנגרם נזק".

ש. ז. אברמוב: האם המלים "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו" באות רק ליצור פרזומפציה לטובת הנפגע שפוטר את הנתבעות ופסאירה את העומט על המפרץ?

היו"ר י. ש. בן-טאיר: אני מבין שלא נכנסים בכלל לשאלה אם היה נזק.

ש. ז. אברמוב: אם זוהי הכוונה, אפשר להגיע לאותה מטרה גם אם נמחק את המלים: "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו".

י. ה. קלינגהופר: אני מצטרף לסימן השאלה לגבי החלק הראשון של הסעיף.

י. ארידור: אם הכוונה היא שהפיצויים יהיו סטנדרטיים ולא יהיו תלויים בשום הוכחה, לא בעד ולא נגד, הכוונה הזאת לא תושג, מפני שאפשר יהיה לסתור אותה ע"י סעיף 11(ג), ז.א. להזכיר נזק נוסף, וע"י סעיף 13(א) הקובע שהנפגע חייב להקטין את שיעור הנזק.

היו"ר י. ש. בן-טאיר: אני מציע לקבל, קודם כל, את העיקרון שבסעיף 11(א) - שלגבי פיצויים על הפרה אין צורך להביא שום הוכחות, לא בעד ולא נגד, ולא צריך להקטין את שיעור הנזק, שיש לשלם פיצויים אפילו אם למעשה לא נגרם כל נזק.

הרינג:
אני מציע לכתוב במקום המלים: "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו" את המלים: "גם אם לא היה נזק".

יו"ר י. ש. בן-מאיר:
קבלת הצעה כזאת תעביר את הכלל שאין פיצוי ללא נזק, פניחים שהיה נזק.
די-שלא יהיה צורך להוכיח את שיעור הנזק אני מציע לכתוב במקום המלים: "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו" את המלים: "ללא הוכחת נזק".

ז. אברמוב:
אני מציע לקבוע שהפיצויים יהיו כסכום ההפרש בין המחיר שנקבע בזמן חתימת החוזה לבין המחיר בזמן שנוצרה ההפרה או נולדה העילה להפרה, ולא ביום כיצת הפיצויים בפסק הדין, מפני שאז יכול להיגרם עיוות לשני הצדדים: ו שהנפגע יקבל יותר ממה שמגיע לו, או שהוא יקבל פחות מפני שבינתיים רדו המחירים. יכולה להיות גם חקלה נוספת: הנפגע יגיש את החביעה מועד מאוחר פתוך הנחה שהמחירים יעלו. אם בכל-זאת הנזק שנגרם לנפגע היה גדול יותר - הוא יזכיל לתבוע אותו לפי סעיף-קטן (ג).

הלוי:
אני תומך בהצעת חבר-הכנסת אברמוב מאותם הטעמים שהוא ציין. הנוסח המוצע יעודד את הנפגע, בתקופה של עלית מחירים, לא רק לחכות עם הגשת חביעתו, אלא גם לא להזדרז בטיפול בחביעתו ע"י בית המשפט. ופה יהיה בפקרה של ערעור, די בעת הגשת הקובלנה אין נוקבים בסכום הפיצויים, אלא הם נקבעים לפי מחיר ביום קביעת הפיצויים.

יו"ר י. ש. בן-מאיר:
אם רוצים לעודד את הנפגע לפעול לפי סעיף-קטן (א), ולא לפי סעיף-קטן (ג), יריך לקבוע את יום הפרת החוזה, ולא את יום קביעת הפיצויים.

ה. סלינגהופר:
בסעיף-קטן (ג) מדובר על נזק אפקטיבי, בעוד שבסעיף-קטן (א) מתעלמים מכל ענין נזק, אם פידום ההפרה עדיין מתן פסק הדין עלו המחירים, אני רוצה להפרש יונא בחשבון לטובת הנפגע.

דיין:
הוועדה דנה ארוכות בשאלת יום קביעת הפיצויים והוחלט מה שהוחלט.

יו"ר י. ש. בן-מאיר:
לפי הפרוטוקול נשאה פתוחה שאלת התאריך הקובע לגבי קביעת הפיצויים.

דיין:
היה זמן שהכלל היה - ההפרש בין המחיר שנקבע בחוזה לבין השווי בזמן הפרה, די שבאו שינויים במחירים ובערך המטבע ובתי המשפט, גם במקומות אחרים גם אזלנו, טענו שאם קובעים את הפיצויים לפי השווי ביום הפרה, לא תקרבים למטרה להחזיר את הנפגע למצב שהוא היה עומד בו אילו החוזה היה מתקיים, ולכן קבעו את סכום הפיצויים לפי השווי ביום קביעת הפיצויים. אין כאן מקום לספקולציה, מפני שאם הנפגע מחכה כדי להגדיל את סכום הפיצויים, אוטרים לו לפי סעיף 12 שהיה עליו להקטין את הנזק. אם הנפגע לא החמיץ הזדמנויות להקטין את הנזק והנזק באמת גדל בינתיים, לא צורך לקבוע לו פיצויים לפי השווי ביום הפרה, כי אם ביום קביעת הפיצויים.

איננו מקבל את הטענה, כי במקרה של
 זליית מחירים יכול הנפגע לפעול לפי סעיף-קטן (ג), מפני שאנחנו רוצים
 ולסעיף-קטן (א) יהיה ערך מלא בפני עצמו ושהנפגע לא יצטרך בכל המקרים
 לבטוח את הדרך הקלה יותר של סעיף-קטן (א) וללכת בדרך הקשה יותר של
 סעיף-קטן (ג). סעיף-קטן (א) צריך להיות בנוי בצורה כזאת שהוא יעשה
 צדק לצדדים, ולכן הפבחן הרצוי הוא - השווי ביום קביעת הפיצויים, הנה,
 לפי סעיף-קטן (ב) מחשבים את הריבית לא עד יום ההפרה, כי אם עד יום
 השלום. אמנם, אי-אפשר לקבוע את יום השלום לפני סיום הפיצויים, מפני
 שאחרי פתן פסק הדין אי-אפשר לחשב עוד פעם את מידת הנזק, אבל לפחות אל
 נלך לפי התאריך היורר פוקדם, שהוא לא פציאוחי ולא צודק.

ג. ארן: גם השופט צלטנר אומר שהצעת החוק
 בענין זה מחאימה לפסיקה, בתי המשפט
 נהגו פעם, לפי העמדה הדוגמטית, לקבוע את יום ההפרה כתאריך הקובע;
 ראו שזה לא צודק ולא פועל ולאט לאט עברו לשיטה, גם בדיני נזיקין,
 לקבוע את יום קביעת הפיצויים כתאריך הקובע.

היו"ר י. ש. בן-מאיר: כן מדובר על פיצויים אוטומטיים,
 ללא צורך בהוכחות.

י. ארידור: לפי הפסיקה נקבעו הפיצויים כסכום
 ההפרש בין התמורה ובין השווי ביום
 קביעת הפיצויים, אולם לא היתה אפשרות לתבוע פיצויים על נזק נוסף כפי
 שמוצע כעת בסעיף-קטן (ג).

ג. ארן: כגלל תנודות המחירים אצלנו סטו בתי
 המשפט מהחוק האנגלי.

היו"ר י. ש. בן-מאיר: אם הנפגע רוצה ששיעור הנזק ייקבע לפי
 יום קביעת הפיצויים, הוא יפעל מלכתחילה
 לפי סעיף-קטן (ג), אבל אם הוא אינו רוצה להסתכן ורוצה לסיים את הפרשה
 מבלי לפנות לבית המשפט?

ג. ארן: החוק צריך לשקף את המצב הקיים. בדרך-
 כלל, יש עליית מחירים.

ו. הרינג: אני מציע לכתוב: "ביום קביעת הפיצויים,
 או ביום ההפרה, לפי שיקול השופט, או
 לפי מה שטוב לנפגע".

היו"ר י. ש. בן-מאיר: הרי סעיף-קטן (ג) מאפשר לנהוג בגמישות.

ו. הרינג: סעיף-קטן (ג) מדבר על המקרה שגורם נזק
 לנפגע, בעוד שסעיף-קטן (א) מדבר גם על
 מקרה שלא גורם נזק, ונשאר לשופט להחליט לפי הנסיבות.

א. ארזי:
אם רוצים להיות נאמנים לפגמה הכללית של החוק - שצריך לקיים את החוזה - ותאריך הקובע צריך להיות יום ההפרה, ולא יום קביעת הפיצויים, אחרת ישאיר את ההכרעה לגורם לא ודאי וכן נכניס את הגורם הספקולטיבי.

ב. ביבי:
אולי היה נכון לקבוע את התאריך של יום ההפרה, אבל אני חושש שהדבר יעורר זכרון חוזים, ביחוד באשר קיימת פגמה של עליית מחירים, לכן, מוטב לקבוע את התאריך של יום קביעת הפיצויים, ונשאיר את סעיף-קטן (ג) המאפשר קביעת פיצויים בעד נזק נוסף.

ג. ארידור:
אני מסופק אם בית המשפט יאפשר לתבוע פיצויים בעד נזק שארע לאחר הגשת התביעה, ואם אנחנו רוצים שתהיה אפשרות כזאת - צריך יהיה לתקן את סעיף-קטן (ג).

ד. הלוי:
ברוב המקרים של הפרת חוזה - מבטלים את החוזה, רק כאשר ההפרות הן שוליות, אין מבטלים את החוזה, קבענו שביטול החוזה צריך להעשות תוך זמן סביר מיום ההפרה, אולם לא קבענו שאחרי הביטול יש עוד פעם זמן סביר להגשת תביעת פיצויים, אם הנפגע ביטל את החוזה, בכך הוא גיבש את הפגם שלפיו אין חוזה ומגיעים פיצויים בעד הנזק, לכן באופן הגיוני סביר שאפשר לתבוע פיר את הנזק.

בחוק האחיד של האג באמריקה נקראה של ביטול חוזה ייקבעו הפיצויים לפי השווי בתאריך שבו בוטל החוזה, מבטלים את החוזה, באפשר לעשות לפעם הצדק, במקרה של ביטול חוזה, הוא לקבוע לא את יום ההפרה, כי אם את יום ביטול החוזה, עי"כ ייפגעו ספקולציות, הרי סעיף-קטן (א) אינו מדבר על פיצויים לפי הערך הפיסי, אלא על נטורדט כללי ללא הוכחת נזק.

ה. י. ש. בן-טאיר:
בקשר לתאריך הקובע לגבי קביעת הפיצויים יש כמה הצעות: 1. יום קביעת הפיצויים; 2. יום ההפרה, או אם בוטל החוזה - יום ביטול החוזה, 3. יום קביעת הפיצויים, או יום ההפרה, לפי שיקול השופט, או לפי מה שטוב לנפגע.

הוחלט:
התאריך הקובע לגבי קביעת הפיצויים יהיה יום ההפרה, או אם בוטל החוזה - יום ביטול החוזה.

א. ארזי:
אני מציע שבסעיף ההגדרות תכנון הסיפא של הגדרת המושג "שירות" המופיעה בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים ש"עבודתו של שכיר איננה בגדר שירות לפעב"ד".

ה. י. ש. בן-טאיר:
זה בניגוד לפגמת החוק, אפרנו שהשירות צריך להיות שירות אינדיבידואלי.

אינני חושב שכונת חוק זה להסדיר את
ענין יחסי העבודה.

ד. ארזי:

חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, שבו
הופיעה הגדרת המושג "שירות", הספיד את
השר לקבוע פתירים ושירותים, רצו למנוע שבחוקף חוק זה יוכל השר לקבוע
את שכר העבודה של השכיר.

א. ידין:

צריכה להיות אפשרות לחנוע פיצויים על
הפרה לספק שירות, לכן אני מציע לנסח
את סעיף-קטן (א) כדלקמן: "הופר חוזה בגין אספקת נכס או שירות..."
כדי שיהיה ברור כי הכוונה לא רק לספק השירות, אלא גם למקבל אותו.

י. אריזרד:

הפרת חוזה לספק שירות אי-אפשר לפדוד
באופן טטנדרטי, לכפי שמעייפים-קטנים
(א) ו-(ב) קובעים.

א. ידין:

צריך להיות קנה מידה טטנדרטי לגבי
שני הצדדים.

י. אריזרד:

אני קורא בפרוטוקול שנעת הדיון על סעיף
זה אמר ד"ר ידין שאין הבדל בין עובד
ומעביד, הנושא נדון ונתקבלה החלטה.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

היכן נאמר שהוראות אלו אינן חלות על
חזות קולקטיבי?

ז. הרינג:

בסעיף 21 (ב) נאמר: "הוראות חוק זה יחולו
כשאינן בחוק אחר הודאות מיוחדות לענין
הנדון".

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

מדוע לא לציין זאת כאן במפורש?

ז. הרינג:

כאשר נגיע לסעיף 21 (ב) נדון בשאלה אם
צריך לציין זאת במפורש.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

יש במציאות סיטואציות רבות שסעיף 11
אינו צותן עליהן, תשובה, למשל, כאשר
הקונה מבטל את העסקה ואינו מוכן לקבל את הנכס, אני מציע להרחיב
את סעיף 11 (א) ולנסחו כדלקמן: "הופר חיוב לאספקת נכס - על הצד
המפר לשלם את הפרש המחיר". אני מוכן להוציא לגמרי את ה"שירות",
מכיון שכאן מדובר על פיצויים אוטומטיים, ללא הוכחת נזק, דבר
שאו לי לא כל-כך מוצדק לגבי שירות.

ב. הלוי:

האם חבר-הכנסת ארזי מוכן לצמצם את
הצעתו רק לשירות לפי חוזה קולקטיבי,
או שהוא רוצה להרחיב אותה גם על שירות לפי חוזה אינדיבידואלי?

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

לא הייתי רוצה בשלב זה לצמצם את הצעהי,
הדבר נאמר במפורש לגבי אכיפת חוזה.

ד. ארזי:

א. אנקורינג:
אינני בטוח אם הצעה חכר-הכנסת ארזי תהיה
לטובת העובד השכיר. בענין יחסי עבודה
חלות הוראות המג'לה, אך אינני פתור לעצמי שכאשר נחוקק חוק בענין
זה, תהיה בו דאגה רק לעובד ולא למעביד.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:
יש אכתבה בין שירות לבין עבודה. שירות -
זהו שירות אישי.

פ. ארן:
"שירות" בחוק זה אינו רק שירות אישי,
כי-אם שירות אינדיבידואלי, כולל שירות
אישי.

ד. ארזי:
הייתי רוצה להוציא מחוק זה את ענין יחסי
העובד השכיר ומעבידו.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:
סעיף 21 (ב) קובע שהוראות חוק זה לא יחולו
על שטח המוסדר בחוק אחר, וענין יחסי עבודה
קולקטיביים מוסדר בחוק אחר. מהעוררת רק השאלה אם החוק הזה צריך
לחול על חוזים מיוחדים.

ד. ארזי:
פאחד שהבעיה היא שבוכב, אני מנסה שהות של
שנוע ימים, כדי להחייץ עם היועץ המשפטי
של ההסתדרות ועם היועץ המשפטי של משרד העבודה.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:
ניתנת לך הזכות להגלות בקודה-בונקטועד
פאוחר יותר.

ב. הלוי:
האם הוראות סעיפים-קטנים (א) ו-(ב)
חלות על שני הצדדים?

(אחרי כן - א.ס.)

ב. הלוי: לדעתי סעיף 11(א) צריך להיות דו-צדדי, הן לגבי שירות והן לגבי אספקה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

השופט צלטנר רומז בספרו על בעיה זו. נראה שסעיף 11(א) מתייחס אך ורק לאי-הספק הנכס או השרות. מדוע? כי ההנחה היא, שאם הצד השני מפר יהיה עליו ללכת בדרך של הוכחת הנזק, משום שאי-אפשר לקבוע את הנזק באופן אוטומטי.

ב. הלוי: על זה אני חולק.

מ. ארן:

סעיף קטן (א) מתייחס אך ורק למקרה שבוטל החוזה. לא יעלה על הדעת שאדם יכול לבקש גם את הנכס וגם הפרשי מחירים. לכן צריך לומר בסעיף קטן (א) "והחוזה בוטל".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ומה במקרה שלא בוטל? לדוגמה: אדם התחייב לספק כל חודש כמות מסוימת של סחורה; חודש אחד לא עמד בהתחייבותו וסיפק פחות. זה לא מבטל את החוזה כולו.

מ. ארן:

זה ענין של ביטול חלקי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אולם זה חוזה אחד שלא ניתן להפרדה.

מ. ארן:

אני חושב שצריך לקרוא את הרישא של סעיף קטן (א) כך: הופר תיוב להספקת נכס או שירות או לקבלתם - ואז לא חשוב מי הפר.

לעומת זאת סעיף קטן (ב) אינו מתייחס דווקא לביטול החוזה, מפני שאדם יכול לדרוש את הקרן בחביעה לביצוע בעין וגם לתבוע את הריבית על האחור.

ש. ורהפטיג:

אילו היינו כותבים "הופר חוזה" במקום "הופר חיוב" היה ברור שזה חוזה הדדי. הסעיף הזה הוא סעיף רחב מאד והכוונה באמת לשני הצדדים. גם המלים "לספק נכס או שרות" מובנן רחב מאד והן כוללות גם עבודות קבלנות.

א. ידין:

אני בעד ניסוח חד צדדי של סעיף 11(א). סעיף זה נותן הקלה מסוימת לגבי קביעת סכום הנזק, במקרים מסוימים, ללא צורך בהוכחת נזק. אולם אם חוזה הספקה הופר על ידי המזמין, ולא על ידי הספק, סעיף 11(א) לא יחול, משום שזו לא מאטריה להוראה סטנדרטית, קוועה מראש. בנוגע להספקת נכס או שרות נראה די שבעי שיש קנה-מידה אבסטרקטי שלא צריך להוכיח אותו. לא כן אם המפר הוא המזמין. אז יכול להיות, במקרה אחד, הפרש, ובמקרה אחר - נזקים אחרים. לכן, כל המצבים האחרים והלא-סטנדרטיים יש להפנותם לסעיף 10.

ש.ז. אברמוב:

בדרך-כלל אני תומך בגישתו של ד"ר הלוי.

אשר למקרה שהמזמין הוא המפר, ולדעת ד"ר ידין ההפניה צריכה להיות לסעיף 10, לי נדמה שסעיף 11(א) מגביל את סעיף 10. משום שמובנו של סעיף 11(א) הוא: בדרך-כלל ייקבע הנזק כנאמר בסעיף 10; אך כשמדובר באספקת נכס או שרות - יחול סעיף 11. לכאורה סעיף 11(א) מוציא מתוך חולתו של סעיף 10 שחי קטגוריות: הספקת נכס והספקת שרות.

א. ידין:

אבל במסגרת סעיף 11(ג) ניתן להתזיר אותן.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם סעיף 11(א) יחול רק על המספק ולא על המזמין - ברור שסעיף 10 יחול על המזמין.

ש.ז. אברמוב:

אולי צריך להוסיף בסעיף 11, שאין הסעיף פוגע בזכויות לפי סעיף 10.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לא נראית לי הצעת מר ארן, לצמצם את הסעיף לביטול בלבד.

מ. ארן:

זה לא יכול להיות אחרת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

כן יכול להיות: הופר חיוב, החוזה אינו ניתח להפרדה, הנפגע איננו רוצה לבטל את החוזה; במקרה זה בוטל חיוב אחד בלבד והנפגע רוצה לקבל את הפיצויים על כר.

מ. ארן:

אנחנו מסתכלים על כל חלק שבוטל.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אבל החוזה לא ניתח להפרדה.

מ. ארן:

אז הוא דורש קיום החוזה.

ב. הלוי:

זה שייך לסעיף 7.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

סעיף 7 מדבר על ביטול. אני מציע שסעיף 11(א) ינקוט לשון של "הופר חיוב" ולא יצומצם לביטול בלבד. כאן אפשר לשלב את הצעתו של חה"כ ארידור: הופר חיוב בגין סיפוק נכס או שרות.

ב. הלוי:

לא שוכנעתי על ידי פרופ' ידין שיש לצמצם את סעיף 11(א) להפרות של צד אחד בלבד, בניגוד למקובל בחוק האחיד שם יש דין שווה לשני הצדדים. העקרון המסחרי המקובל הוא, שאותו קנה מידה חל על קונה ומוכר. עקרון זה בולט במיוחד בבורסת המניות, שם עליות וירידות של שערים עשויים להשפיע באותה מידה עצמה על מוכר וקונה. אני מסכים עם דעתו של פרופ' ידין שסעיף 11(א) צריך להסדיר מקרים שכיחים, שהוא בא להקל על קביעת הנזק, אולם עקרון זה צריך להיות דו-צדדי ולא חד-צדדי. אני מציע שייכתב באופן ברור שזה חל על קונה ומוכר - ולא משנה לי איזו נוסחה תבטא את הרעיון הזה. כן אני מציע לקבל את הצעת מר ארן, שזה ענין של ביטול. אשר לטענת היו"ר מה במקרה של ביטול חלקי...

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני דיברתי על הפרה בלי ביטול.

ב. הלוי:

קושיה זו תפתר בסעיף הדין בביטול בשל הפרה חלקית.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם החוזה לא ניתח להפרדה?

ב. הלוי:

שם יש שתי תשובות. מכל מקום זו לא סיבה להוציא את ענין הביטול. זה גם יפשוט את הנוסחה. ובמקום לומר "...ביום ההפרה, או במקרה של ביטול - ביום הביטול", ייאמר שענין זה חל רק במקרה של ביטול. זה גם הגיוני. מפני שאם עדיין החוזה תקף אין יסוד לאותו קנה מידה של "סכום ההפרש" וכו', אלא אם אפשר להפריד בין שני החלקים.

א. אנקוריון:

חברי הוועדה עוררו את שאלת השוויון בין המקבל למספק. אם אמנם הכוונה לגישה מחוץ שוויון, כלי אז הנזק צריך להיות "הופר חיוב לספק או לקבל" מכאן אני מגיע למסקנה שאין צורך במלה "לקבל". מדוע? אם הופר חיוב לספק נכס, והמזמין נאלץ לרכוש אותו בסכום גדול יותר, המושג של ההפרש בין התמורה לפי החוזה לבין זמן מאוחר יותר הוא מושג ברור. אולם מה הדין אם המזמין סרב לקבל את הנכס? אם מחיר הסחורה עלה בינתיים, פירוש הדבר שהוא יתבע את ההפרש למרות שהוא נהנה מהפרת החיוב. כמובן שיכולים

להיות למספק נזקים אחרים, ואז פתוח לפניו סעיף 10. אבל שיבקש את ההפרש למרות שהוא רק הרוויח מזה - זה לא נראה לי. נכון שבמקרה של ירידת המחיר המושג של ההפרש הוא ברור מאד, אולם סעיף 11(א) איננו מדבר על מקרים אלה. לכן, נראה לי, שיש להשאיר את הסעיף הזה למקרה הברור של הפרת חיוב לספק משהו.

י.ה. קלי נגהופר:
הניסוח "ללא צורך בהוכחת נזק" הוא ניסוח בלשון של דיני ראיות. אין זו לשון של קביעת דין סובסטנטיבי. לאמור, החובע איננו צריך להוכיח את הנזק, אך לא משתמע מזה שהנחבע איננו יכול להביא הוכחה שלא נגרם נזק.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
טענה זו הושמעה והחלטנו לחזור לניסוח המקורי.

י.ה. קלי נגהופר:
מה משמעות ההחלטה? אם הנתבע מוכיח שלא נגרם נזק - האם חוזרים לסעיף 10?

הערתי השניה עקרונית. אם תאמרו שיש כאן הלבשה של קביעה מסויימת באי צטלה פרוצדורלית, אבל הדין כשלעצמו במהותו סובסטנטיבי, ז.א., לא צריך להיות נזק אלא קובעים פיקציה כאילו היה נזק, הרי בסעיף 10 נקבע עקרון יסודי, והוא: הנפגע זכאי לפיצויים רק אם נגרם לו נזק. זה נאמר בראש הפרק וזהו כלל יסודי בדיני הפיצויים. מכאן שבסעיף 11(א) אפשר לקבוע רק מקרים יוצאים מן הכלל. לכן, עלינו להיות זהירים מלהרחיב את יריעת היוצאים מן הכלל. אחת נרוקן את סעיף 10 מרוב תוכנו. על כן, אני בעד צמצום סעיף 11(א) וחומר בדעתו של מר ארן, שיש להחנות את ההוראה הזאת בביטול החוזה. שנית, אני סבור שהוראה זו צריכה לחול רק לגבי הספק המפר ולא לגבי המקבל.

ד. ארזי:
בפני עומדת שאלת השרות. אי-אפשר לומר שלגבי נכס העניין הוא חד צדדי, ואילו לגבי שרות - דו צדדי. אולי מושב בכלל לבטל את ענין השרות. אך אם לא מבטלים - הדין צריך להיות שווה. אף שענתו של פרופ' קלינגהופר, שהמדובר בענין יוצא מן הכלל, איננה מצדיקה להפר את עקרון ההדדיות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: העניין בשל להצבעה.

הוחלט:

- (א) להוסיף את המלים "או לקבל" אחרי המלה "לספק" בסעיף 11(א);
- (ב) לצמצם את סעיף 11(א) למקרים של ביטול החוזה (להוציא מקרים של הפרה בלי ביטול).

הסתייגות ליושב-ראש הוועדה.

ג. האוזנר:
אני רוצה להפנות את תשומת הלב לעובדה, אחרי שהוחלט לכתוב "לספק או לקבל", שסכום ההפרש, עליו מדובר בסעיף 11(א) יכול להיות גם מספר שלילי במקרה מסויים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
נכון. יכול להווצר מצב שאחד הצדדים יקבל תשלום למרות שכתוצאה מהביטול היה לו רווח.

מ. ארן:
אני חושב שזה יובן. שום בית-משפט לא יפסוק הפרשי פיצויים במקרה של רווח.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אמרנו קודם שזוהי פיקציה משפטית ושלא חייב להיות נזק. הניסוח צריך להבהיר שסכום ההפרש צריך להיות גדול מאפס ושסכום שלילי לא משלמים.

יש עוד הצעה: למחוק את המלה "שרות".

ה הצ ב ע ה

ההצעה למחוק את המלה "שרות" בסעיף 11(א) - לא נתקבלה

סעיף 11 (ב)

מ. ביבי:

לדעתי הסעיף איננו מבטא את הכוונה.

א. ידין:

החוק בנוי על כך שלא מבדילים בין אי-קיום לבין פיגור בחיוב. בכל הסעיפים שלו. אמנם אם יש הכרח אפשר לסטות מעקרון זה, אבל זה לא נראה לי נחוץ.

ג. האוזנר:

הפרת חיוב לשלם יכולה להיות בשני דרכים: יתכן שכל הסכום לא שולם במועדו ויתכן עלינו לתת את דעתנו על שתי האפשרויות. שחלקו לא שולם במועדו.

ש.ז. אברמוב:

מה יהיה אם יבוטל החוק לפסיקת ריבית?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

דובר על כך והוחלט בכל-זאת לנקוט ניסוח זה.

ז. הרינג:

האם במלים "שיעור אחר" הכוונה לפחות?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

יכול להיות גם יותר. משאירים לבית-המשפט להחליט. אם הוא ימצא שהמצב בשוק מצדיק לשלם יותר - הוא רשאי לקבוע זאת. יתכן שיתקנו את חוק פסיקת ריבית.

ש.ז. אברמוב:

מה זה "בשיעור המלא"? מחאימה יותר המלה "מירבי".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

נאמר לנו שמר שלי מתנגד למלה "מירבי". אנחנו רוצים למנוע אפשרות שלמפגר יהיה כדאי לפגר בחטלום. יכול להיות מקרה שלפי החוזה עליו לשלם 18% ריבית בעוד שעל הפיגור תיפסק לו ריבית נמוכה מזו.

ג. האוזנר:

האם הנוסח "אם לא קבע בית המשפט שיעור אחר" נותן ביטוי לכך, שצ"ח-המשפט ישתמש בסמכות זו כדי שלא יהיה כדאי לפגר בחטלומים? כי הנוסח הזה מרמז על יוצא מן הכלל.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אפשר לכתוב "או כפי שיקבע בית-המשפט" במקום הסייפא.

א. ידין:

אצלי אמנם רשום שזו היתה הצעה של חה"כ הלוי.

ב. הלוי:

הצעתי היתה מבוססת על אינפורמציה שעומדים לשנות את חוק פסיקת הריבית ל-15%. היום אני שומע שמדברים על 16%. זה כבר לא אקטואלי.

סעיף 11 (ב) - נתקבל

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ברצוני לחזור לסעיף 10. חה"כ הלוי היפנה את חשומה לבנו שבחוק החוזים משתמשים במושג "כריחת חוזה" ולא "גמירת חוזה".

א. ידין:
למעשה יש איזה הבדל דק בין כריתה לבין גמירה של חוזה. כריתה היא התהליך של עשיית החוזה, שעה שגמירה פירושה סיום תהליך הכריתה. יש מקרים בהם השתמשנו במלה גמירה מתוך רצון להדגיש את המומנט בו תהליך כריתת החוזה בא לידי גמר.

פ. ארן:
בחלק הכללי, כיוון שהחלטנו בהמלה "כריתה" - השתמשנו בה. בחוק המכר השתמשנו בביטוי גמירת החוזה.

ב. הלוי:
זהו חוק ישן. שנית, האם אפשר לחשוב שחוזה נכרת ולא נגמר?

הוחלט: להחליף בסעיף 10 את המלה "גמירת" במלה "כריתת".

סעיף 11 (ג)

י. ארידור:
לפי הניסוח הזה בית-המשפט לא ירשה להוכיח נזק שארע לאחר הגשת התביעה. בית-המשפט מרשה זאת עד היום בחוק פסיקה. אנו משנים כעת פסיקה זו. אם ברצוננו לאפשר לניזוק להוכיח נזק ביום מתן פסק-הדין - עלינו לתת ביטוי לזה.

י.ה. קלינגהופר:
אני רואה קושי במלים "בעד נזק נוסף שיוכיח". יש כאן משום סתירה לסעיפים קטנים (א) ו-(ב). כי לפיהם לא חייב להיות נזק ראשוני שאליו יצטרף אחר-כך הנזק הנוסף.

א. ידין:
תמיד צריך להיות נזק כאשר דורשים פיצויים. זהו העקרון של סעיף 10 השולט על כל העניין. סעיף 11 איננו אומר שאתה מקבל פיצויים בלי שהיה לך נזק. אלא הוא אומר: אם אתה תובע פיצויים אינך צריך להוכיח שנגרם לך נזק או שיעורו כל עוד אתה דורש את הפרש או הריבית כפי שמוגדר בסעיף 11. לכן סעיף קטן (ג) מדבר לחומו על נזק נוסף.

ג. האוזנר:
אם תימחק המלה "נוסף" - מה ייגרע?

א. ידין:
העניין יוחר מוסבר עם המלה "נוסף". פירוש הדבר שסעיפים קטנים (א) ו-(ב) הם מעין התחלה. אולם מבחינה עניינית אין הבדל גדול.

להערת ח"כ ארידור: לא קבענו שאפשר לדרוש את הנזק בשיעור שהוא נגרם עד להגשת התביעה. רק אמרנו בסעיף 11 (א), שאם הולכים לפי הדרך המקוצרת אז מודדים את ההפרש בין שני מועדים - כריתת החוזה וביטולו. זה לא מונע אפשרות לדרוש פיצוי נוסף על נזק שייגרם לאחר מועד זה. עושים זאת היום ואני מוכן להמשיך לחיות עם הקושי הזה. אינני חושב שהניסוח של סעיף 11 (א) עלול לסתום את הדרך הזאת ושהדברים האלה קשורים זה בזה. לי מספיק מה שנאמר בסעיף קטן (ג).

י. ארידור:
לדעתי הדרך הזאת נסתמה עכשיו על ידי סעיף קטן (א) ולא נפתח על ידי סעיף קטן (ג).

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
לאחר שתיקנו את סעיף קטן (א), הכוונה כאן לא צריכה להיות על נזק נוסף אלא על דרך אחרת של תביעת נזק, לאמור - לפי סעיף 10. כאן אנחנו מגיעים להצעה שרמז עליה ח"כ הרינג: צריך לתת לנפגע את הברירה - לחבוע לפי סעיף קטן (א), ללא צורך בהוכחת נזק, או לחבוע לפי סעיף 10, עם צורך בהוכחה.

מדוע לא לחילופין? או זה או זה.

ג. האוזנר:

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
מפני שבמקרה אחד הוא לא צריך להוכיח.
אולי אפשר לנסח את הסעיף בערך כך:
על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) רשאי הנפגע לדרוש פיצויים
לפי סעיף 10; ובסייפא: רשאי בית-המשפט לסרב את הסעד הזה או לצמצמו
לסעיפים קטנים (א) ו-(ב). השאלה היא אם זו הגישה שאנחנו רוצים בה.

ש. ורהפטיג:
סעיף קטן (א) יכול לחול גם על מקרה שכלל
לא היה נזק; איך אפשר לדבר בסעיף קטן (ג)
על נזק "נוסף"?

אני מקבל את הרישא של סעיף קטן (ג) כמו
שהוא. יוצא שיש שני סוגי פיצויים - פיצויים בלי הוכחה ופיצויים עם
הוכחה. נשאלת השאלה: אם הוא כבר צריך להוכיח חלק - מדוע שלא יוכיח
את הכל?

א. ידין:
אדם יכול לחבוע לפי סעיף 11 (א), ונוסף
על זה לחבוע ולהוכיח שנגרם לו נזק נוסף.

ב. הלוי:
אני תומך בהשארת הניסוח כמות שהוא. הדבר
נחוץ כדי לא להטיל שוב ספיקות על סעיפים
קטנים (א) ו-(ב) כפי שניסחנו אותם. סעיף קטן (א) קובע את מינימום
הנזק החוקי בעדו מגיע לנפגע פיצוי מכוון החוק. זוהי חזקה שאיננה
ניתנת לסתירה, שזה אכן מגיע לו. לכן פחות הוא לא יסל לקבל. יוחר -
כן. מכאן שהמלה "נוסף" מבהירה היטב שהכוונה ליוחר ולא לפחות.

י. ארידור:
שוכחים דבר אחד: אנחנו משנים הלכה פסוקה.
מכאן שבית-המשפט עשוי להגיד: כיוון שהמחוקק
שינה הלכה פסוקה שאפשר לפסוק נזק לפי קריטריון של יום הפסיקה - אינני
רואה צורך את עצמי מוסמך לפסוק נזק כזה. אם אנחנו רוצים לאפשר הוכחת
נזק לפי המצב ביום הפסיקה, ואם זוהי השקפת הוועדה, אני מציע שפרופ'
ידין יציע ניסוח שישקף זאת.

מ. ארן:
אני רוצה להביע ספק לגבי ההצעה של
הה"כ ארידור. נניח שלא היה קיים סעיף 11
אלא היה קיים רק סעיף 10. גם אז אפשר היה לחבוע מה שהתגבש ביום
הגשת התביעה. יחד עם זאת רשאי החובע להגיש תביעה לתיקון התביעה.

י. ארידור:
סעיף 10 איננו נוגע בפסיקה הקיימת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
סעיף 11 (א) קובע שבאותו מקרה בו מדובר
שם "יהיה" הפיצויים כך וכך. פירוש הדבר שהוא
בא לצמצם את סעיף 10 הכללי ומחיל; את סעיף 11 (א) על מקרים מסויימים.
אם בסעיף קטן (ג) נדבר על נזק נוסף, פירוש הדבר שיכול להיות נזק
נוסף על זה האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב). אולם מה במקרה שזה אותו
הנזק, כלומר הנזק שנוצר ביום ההפרה, אלא שהנפגע חובע יוחר ממה שקובע
סעיף קטן (א)? במקרה כזה הוא יצטרך להגיש שתי תביעות ולעשות שני
חשבונות, אולם אינני יודע אם בכל מקרה ניתן להבדיל ולקבוע מהו
הנזק ומהו הנזק הנוסף.

ג. האוזנר:
סדר הדין האזרחי בא לעזרתך. אנחנו מסכימים
שלגבי שתי התביעות צריך לפנות לבית-המשפט.
הנפגע יכול להגיש תביעות חילופיות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
זאת אני מקבל. אבל ד"ר ידין לא מדבר על
תביעות חילופיות, אלא בנוסף להפרש לפי
סעיף קטן (א) רוצה הנפגע לחבוע עוד. לדוגמה: בעקבות ההפרה נגרם
לנפגע נזק של 50 אלף ל"י, בעוד שסכום ההפרש, לפי ההגדרה של סעיף
קטן (א) הוא רק 8,000 לירות.

אפשר לפתור את השאלה על ידי כך שבשורה השניה של סעיף קטן (ג) ייאמר "בעד הנזק או נזק נוסף

א. ידין:

שיוכיח".

ואפשר אף לומר: בעד הנזק לפי סעיף 10.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מסתפק בנושא זה בהפניית תשומת-לב הוועדה. אם הוועדה אינה בדעה שזה מצדיק תיקון בחוק.

י. ארידור:

אולי אפשר להסתפק בכך שיושב-ראש הוועדה, בהביאו את החוק לכנסת לקריאה שניה ושלישית, יודיע מעל דוכן הכנסת שהוועדה איננה מתכוונת לערער על הפסיקה הקיימת.

החלטנו למחוק בסעיף קטן (א) את הקריטריון של יום תביעת הפיצויים ולהחליפו ביום הביטול.

ב. הלוי:

לזה אפשר לקרוא הנזק הקצוב. מהשנוגע לסעיף קטן (ג), זהו נזק נוסף או נזק שיוכה.

מה שהחלטנו הבוקר הוא, שבאין צורך להוכיח את הנזק יחול סעיף קטן (א). יחזקם זאת לא

י. ארידור:

ביטולנו את האפשרות להוכיח נזק של יום פסק-הדין - כאשר מוכיחים אותו. השאלה שאני עוררתי היא, האם סעיף קטן (ג) מאפשר להוכיח נזק של יום הפסיקה. לדעתי, אין ניסוח הסעיף משביע רצון מבחינה זו, משום שאנחנו משנים את הפסיקה הקיימת ויכול בית-המשפט להגיד: היות ושיניתם את הפסיקה שללחם ממני את הסמכות הזאת.

אפילו אמסור הודעה מעל במת הכנסת על כוונת הוועדה - זה לא יכול לעזור. אם יש בעיה כזו -

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

צריך לפתור אותה במסגרת החוק.

אשר להצעת התיקון שהוצעה, אם ייאמר "בעד

הנזק או נזק נוסף שיוכיח", פירוש הדבר שפועלים לפי סעיף קטן (א) ומדגישים שסעיף קטן (ג) בא לחילופין. הייתי מציע איפוא לומר: או במקום זאת לדרוש פיצויים בעד הנזק לפי סעיף 10.

לא נראית לי הצעת התיקון בלשון "בעד הנזק

מ. ביבי:

והנזק הנוסף שיוכיח". אם לפי ההפנה עד יום הביטול נקצבו לנפגע פיצויים בשיעור של 50% מהסכום המקורי, והוא לא בא על סיפוקו מפני שהענין נחמשך לאחר יום הביטול, ובין יום הביטול ליום הפסיקה הנזק שלו גדל, סעיף קטן (ג) מאפשר לו לקבל פיצויים על תוספת זו. אין צורך לומר "בעד הנזק או הנזק הנוסף", מפני שבעד הנזק הוא מקבל לפי הסעיפים הקודמים.

הבעיה שעורר חה"כ ארידור היא בעיה. חושבני

ג. האוזנר:

שאפשר לפתור אותה על ידי תוספת מסויימת בסעיף קטן (א). קבענו שם, כמועד רלבנטי לצורך החישוב את יום ביטול החוזה. לא נחנו סמכות לבית-המשפט לקבוע יום אחר. אם ניתן לו את הסמכות הזאת לגבי החקופה מיום הביטול והלאה - פתרנו את הבעיה.

ברצוני להפנות שוב את תשומת הלב לחוק האחיד.

ב. הלוי:

קודם-כל קובעים את הנזק המינימלי, הקצוב, על יסוד הפרש המחירים. אחר כך נאמר בסעיף 86 שהפיצויים לפי סעיפים 84 ו-85 אפשר שיגדלו (מצטט את הסעיף), כלומר גם הוא מדבר על נזק נוסף. במקרה שלנו זוהי חזרה לסעיף 10. לדעתי המצב ברור: סעיפים קטנים (א) ו-(ב) קובעים פיצוי מינימלי, שמגיע ללא כל הוכחה; סעיף קטן (ג) בא לאפשר לדרוש יותר. אנחנו מצאנו שקנה-המידה הנכח הוא ההפרש בין שני המועדים כפי שקבענו בסעיף קטן (א). סעיף קטן (ג) בא לגבי מקרים יוצאים מן הכלל, כשהפרש זה איננו משקף את כל הנזק האמתי, אבל איננו מכוון למקרים שצד אחד ירצה לעשות ספקולציה.

י. ארידור: מה תהיה מידת הנזק הנוסף? ולפי איזה מועד - של יום הפסיקה?

ב. הלוי: כפי שניתן-המשפט יקבע.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: ומה במקרה שייגלם לנפגע נזק עקיף? לדוגמה: המזמין לא קיבל את הסחורה שהזמין, הספק מכר אותה בדמפיונג, וכתוצאה מכך - מלבד הנזק הישיר המתבטא בהפרישי המחירים - נגרם לו נזק בגלל ירידת המחיר של אותה סחורה בשוק, פשוט שסחורחו שלו היה עליו לשווק במחיר ירוד.

ב. הלוי: במקרה כזה הנפגע צריך להוכיח קשר נסיבתי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אינני בטוח אם זה אפשרי, מפני שסעיף קטן (א) מגביל את הנפגע ליום הפרת החוזה.

א. ידין: אתה טועה כאן. יש פה שתי שאלות שונות: היחס בין סעיף 10 לסעיפים 11(א) ו-11(ב) וסעיף 11(ג). אני חושב שלנפגע ישנה הברירה: אם הוא רוצה ללכת בדרך הקלה - הולך לפי סעיפים 11(א) ו-11(ב); אם הוא רוצה ללכת בדרך הקשה - הולך לפי סעיף 10.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: איך לו ברירה כזאת.

א. ידין: סעיף קטן (ג) בא להבהיר שסעיפים קטנים (א) ו-11(ב) אינם סותרים את הדרך בפני סעיף 10. אני הצעתי להבהיר זאת על ידי המלים "בעד הנזק או הנזק הנוסף".

השאלה שמעורר חה"כ ארידור היא לגמרי אחרת: האם אפשר לפסוק לנפגע לא רק הנזק שנגרם לו עד להגשת התביעה, אלא גם במהלך המשפט. אנחנו רוצים לקיים את הפסיקה המודרנית המכירה גם בנזק שנתווסף במהלך המשפט. אין אנו מונעים זאת בתוקף האמור בסעיף 11(א), משום ששם קבענו את המועדים לחישוב ההפרש. סעיף 11(א) איננו חוסם את הדרך לתביעה לפי סעיף 10, לפיו אפשר לדרוש פיצויים עבור נזק עד למועד התביעה. אנחנו מעדיפים שלא לומר דבר בנקודה זו. אבל אם רוצים לומר זאת במפורש, כהצעת חה"כ ארידור, כפי שצריך להגיד: "...בעד הנזק והנזק הנוסף שיוכיח ואשר נגרם לו עד לקביעת הפיצויים".

ג. האוזנר: לדעתי, מה שצריך להבהיר הוא, שמועד הביטול מוגבל רק לסעיף 11(א).

היו"ר י.ש. בן-מאיר: לדעת פרופ' ידין, אם אומרים "בעד הנזק או בעד הנזק הנוסף" זה פותח את הדרך לפני סעיף 10, ואז אותו מועד שקבענו לגבי יום הביטול מתייחס רק לסעיפים קטנים (א) ו-11(ב) של סעיף 11. אם מקבלים את הפירוש הזה - אין צורך בחוספת שמציע חה"כ ארידור.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חה"כ ארידור כפי שנוסחה על ידי פרופ' ידין.

הצעת חה"כ ארידור - לא נתקבלה

מ. ביבי: אני מציע לאשר את הנוסח הלבן.

הצעת חה"כ ביבי, לקבל את סעיף 11(ג) כמנוסח ב"נוסח הלבן" - לא נתקבלה

אני מציע להוסיף "בהתאם לאמור בסעיף 10 לעיל".

א. אנקוריון:

בדרך-כלל אנחנו משתדלים שלא לחזור על דבר שנאמר.

א. ידין:

העניין הוא לא מהותי כי אם של הבהרה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

הוחלט: הריישא של סעיף 11(ג) ינוסח כך:

"האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) אינו גורע מזכותו של נפגע לפיצויים בעד הנזק, או בעד הנזק הנוסף שיוכיח בהתאם לאמור בסעיף 10 לעיל".

הישיבה ננעלה בשעה 12.35.